Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2011, sp. zn. 21 Cdo 2537/2010, ECLI:CZ:NS:2011:21.CDO.2537.2010.1

Číslo: 99/2011

Právní věta:

Ve sporném soudním řízení po odkazu z dědického řízení ve smyslu ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř. soud posoudí všechny mezi dědici sporné skutečnosti rozhodné pro závěr o tvrzeném (popíraném) dědickém právu. Z hlediska takového posouzení a rozhodnutí není významné, zda se všechny spory o rozhodných skutečnostech projevily mezi dědici už v řízení dědickém nebo některé z nich byly formulovány až v řízení sporném.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 10.03.2011

Spisová značka: 21 Cdo 2537/2010

Číslo rozhodnutí: 99

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Dědění, Dědické řízení

Předpisy: § 175k odst. 1 o. s. ř.
§ 175k odst. 2 o. s. ř.
§ 469 obč. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobou podanou u Obvodního soudu pro Prahu 2 dne 3. 6. 2005 se žalobce domáhal určení, že „je dědicem po zůstaviteli Arch. Z. M., zemřelém dne 27. 3. 2004". Uvedl, že „je synem zůstavitele"; že „je zcela zjevné, že v případě podpisu zůstavitele na závěti předložené J. R. se jedná o neprofesionálně provedené falsum"; že „originál závěti byl soudnímu komisaři doručen až téměř po uplynutí jednoho roku od úmrtí zůstavitele"; že „důvody vydědění uvedené v dané závěti jsou zavádějící a neodpovídají reálnému stavu věci", neboť „není pravdou, že by se proti zůstaviteli jakkoliv postavil ze zištných majetkových důvodů, jakkoliv napadal jeho manželku, či soustavně páchal majetkovou trestnou činnost" a že „v závěti není uveden žádný z taxativně stanovených důvodů vydědění v ustanovení § 469a odst. 1 obč. zák.".

O b v o d n í s o u d pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 17. 12. 2007 žalobě vyhověl a rozhodl o nákladech řízení. Dospěl k závěru, že „za života zůstavitele byly vztahy mezi zůstavitelem a žalobcem napjaté, tito se v podstatě nestýkali a nebyli spolu ve vzájemném kontaktu"; že „proti žalobci byla

vedena soudní řízení pro nezaplacení dlužných částek a rovněž v roce 1989 byl trestně stíhán pro majetkovou trestnou činnost“, když „toto trestní stíhání bylo zastaveno“; že však „žalobce nebyl stíhán pro žádný úmyslný trestný čin, kterého by se měl dopustit vůči zůstaviteli či rodinným příslušníkům a ani pro takovýto trestný čin nebyl odsouzen“; že „závěry znaleckých posudků vyzněly naprosto jasně“ a že „tento důkaz má pro soud z hlediska jeho věrohodnosti a nestrannosti daleko větší vypovídací hodnotu, než výslechy svědků, kteří jsou navíc v příbuzenském či přátelském vztahu k oběma žalovaným“; že proto zamítl navrhované výslechy svědků K. R., I. M., J. R., M. P. a D. M. z důvodu nadbytečnosti; že „podpis zůstavitele na závěti není pravým podpisem zůstavitele a jedná se o padělek“; že „závěť je neplatná“ a že je proto „nadbytečné zabývat se důvody vydědění uvedenými v závěti“; dále že „v řízení nebylo prokázáno, že by se žalobce dopustil nějakého trestného činu vůči zůstaviteli či ostatním osobám uvedeným v ustanovení § 469 obč. zák.“; že mu nepřísluší posouzení otázky, „zda se žalobce dopustil úmyslných trestných činů jednak vůči zůstaviteli tím, že zfalšoval jeho podpis, aby si mohl pronajmout lešení a jednak tím, že fyzicky napadl žalovanou 1)“, neboť „nemůže nahrazovat činnost orgánů činných v trestním řízení, pokud tato otázka mohla být řešena v trestním řízení“; že „touto otázkou by byl povinen se zabývat, pokud by v trestním řízení řešena být nemohla např. v důsledku amnestie prezidenta republiky či v důsledku promlčení trestního stíhání apod.“; že „tato okolnost zde však nebyla ani tvrzena, prokázána a ani v řízení nevyšla najevo“; že žalovaným „nic nebránilo v tom podat trestní oznámení“; že „žalovaní byli soudem ve smyslu ustanovení § 118a odst. 1 a 3 o. s. ř. poučeni o uvedení skutkových tvrzení a označení důkazů k prokázání dědické nezpůsobilosti“ a že, „jelikož důkazy žalovanými označené jimi tvrzené skutečnosti neprokázaly, žalovaní neunesli ve sporu důkazní břemeno ve vztahu k dědické nezpůsobilosti“.

K odvolání žalovaných M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 27. 11. 2008 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o nákladech odvolacího řízení. Vycházel ze závěru, že „napadený rozsudek byl vydán Mgr. T. M. dne 17. 12. 2007, která podle rozvrhu práce účinného od 15. 2. 2006 převzala senát 22 C, neboť tohoto dne byla jmenována soudkyní Obvodního soudu pro Prahu 2“; že „do té doby věc vyřizoval JUDr. I. K.“; že „podle rozvrhu práce pro rok 2005 věc vyřizoval Mgr. V. B.“; že „všichni soudci, kteří se v průběhu let na projednávání a rozhodování v této věci podíleli, byli k tomu určeni rozvrhem práce“; dále, že „ani svědecké výpovědi J. R. a M. P., jejichž podpisy se na poslední vůli nacházejí, nemohly zpochybnit jednoznačné závěry soudních znalců“; že „výpovědi slyšených svědků jsou nepravdivé“, neboť „jejich tvrzení je v příkrém rozporu se závěry soudních znalců z oboru písmoznalectví, kteří shodně označili podpis zůstavitele za padělek“; že „pochybnosti o pravosti poslední vůle a listiny o vydědění vyvolává i fakt, že na onom vzkazu žalované, který byl zůstavitelem napsán téhož dne, se zůstavitel podepsal plným jménem“, když na poslední vůli se nachází pouze strohý podpis „M….“; že „významu poslední vůle neodpovídá ani osud této listiny, kterou zůstavitel údajně vložil do módního časopisu a svěřil ji svědkyni R.“; že „k pochybnostem významně přispívá chování svědkyně R., která si na závěť nevzpomněla ani v okamžiku, kdy jí bylo žalovanou oznámeno úmrtí zůstavitele, i přístup samotné žalované k závěti, jejíž existenci v dědickém řízení neoznámila, přestože o ní byla dle svědectví R. zůstavitelem informována“; že „listina obsahující poslední vůli a prohlášení o vydědění žalobce nebyla zůstavitelem podepsána“; že „postrádá jednu z náležitostí požadovaných § 476b obč. zák.“ a jde tedy „o právní úkon neplatný pro rozpor se zákonem (§ 39 obč. zák.) a že proto „k vydědění žalobce nedošlo“; že „předmět tohoto řízení byl vymezen usnesením Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 27. 4. 2005, jímž bylo sledováno objasnění platnosti listiny o vydědění a existence důvodů vydědění, nikoliv však dědická nezpůsobilost žalobce“, a že se proto „nemohl zabývat tvrzenými důvody dědické nezpůsobilosti žalobce“, neboť „tato argumentace žalovaných nepřípustně rozšiřuje předmět řízení, což ovšem žalovaným s ohledem na jejich procesní postavení nepřísluší (předmět řízení zásadně vymezuje žalobce)“.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný 2) dovolání. Namítá, že „napadené rozhodnutí

odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam“, neboť „soud stanovil, že žalobce je dědicem, aniž by se zabýval jeho dědickou nezpůsobilostí namítanou žalovanými“; že „žalobcem uplatněný nárok na určení, že je dědicem po zůstaviteli, v sobě zahrnuje nejen otázku platnosti či neplatnosti závěti či listiny o vydědění, ale i otázku existence uplatněných důvodů dědické nezpůsobilosti žalobce“; že „bylo povinností soudu posoudit otázku dědické nezpůsobilosti žalobce pro trestný čin spáchaný vůči zůstaviteli jako předběžnou“; že „nalézací soud nebyl správně obsazen“, když „z rozvrhu práce pro rok 2005 je patrné, že zákonným soudcem byl Mgr. V. B.“, přičemž však prvního jednání se účastnil soudce JUDr. I. K.; že „o změně obsazení soudu nebyl informován a nebyl řádně poučen o právu vyjádřit se k nové osobě soudce“ a že tím mu bylo „odňato právo na spravedlivý proces“; dále, že „odvolací soud se nedostatečně zabýval tvrzením žalovaných, že se zůstavitel ke dni podpisu závěti nacházel ve špatném zdravotním stavu, což mohlo ovlivnit jeho podpis“; že „z odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu není patrné, jak se vypořádal s tvrzením svědků o tom, že zůstavitel byl nemocný a bral léky“; že „soud měl vedle znaleckých posudků zohlednit možná zdravotní omezení zůstavitele a skutečnosti prokázané svědeckými výpověďmi“ a že „znalecké posudky měl hodnotit kritičtěji“. Navrhl, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu a rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaná 1) uvedla, že „bylo-li zahájeno řízení ve smyslu ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř., má soud v rámci tohoto řízení vyřešit i namítanou dědickou nezpůsobilost tak, aby byly veškeré spory mezi účastníky rozhodnuty“ a že „soudy hodnotily provedené důkazy jednostranně a v rozporu s tvrzenými a prokázanými skutečnostmi“.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 30. 6. 2009, neboť dovoláním je napaden rozsudek odvolacího soudu, který byl vydán před 1. 7. 2009 (srov. Čl. II bod 12 zákona č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a další související zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé [§ 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř.], jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil [§ 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř.], nebo jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam [§ 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.].

Žalovaný 2) dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé. Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. dovolání není přípustné, a to již proto, že ve věci samé nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí, které by bylo odvolacím soudem zrušeno. Dovolání žalovaného 2) proti rozsudku odvolacího soudu tedy může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst.

1 písm. c) o. s. ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem [§ 237 odst. 3 o. s. ř.].

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. ve věci samé po právní stránce zásadní právní význam, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

Dovolání může být podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. – jak uvedeno již výše – přípustné, jen jestliže napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé zásadní význam po právní stránce. Dovolání v tomto případě (má-li rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam) lze podat jen z důvodu, že řízení je postiženo vadou, která měla za následek nesprávné rozhodnutí ve věci [srov. § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř.], nebo z důvodu, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci [srov. § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.]. Z důvodu, že vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování, lze rozhodnutí odvolacího soudu napadnout, jen je-li dovolání přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) a b) o. s. ř., popřípadě podle obdobného užití těchto ustanovení ve smyslu ustanovení § 238 a § 238a o. s. ř. (srov. § 241a odst. 3 o. s. ř.). Z výše uvedeného současně vyplývá, že na závěr, zda má napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé zásadní význam po právní stránce, lze usuzovat jen z okolností, uplatněných dovolacím důvodem podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., a že k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) nebo ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř. nemůže být při posouzení, zda je dovolání přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., přihlédnuto (srov. též právní názor vyjádřený v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2004, sp. zn. 21 Cdo 541/2004, které bylo uveřejněno pod č. 132 v časopise Soudní judikatura, ročník 2004).

V projednávané věci odvolací soud řešil otázku, zda ve sporném soudním řízení zahájeném žalobou, jejíž podání bylo žalobci uloženo v dědickém řízení ve smyslu ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř., přihlíží soud také k těm sporným skutečnostem, jejichž spornost mezi dědici se neprojevila už v řízení dědickém, ale až v průběhu řízení sporného. Tato právní otázka dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena. Protože dovolatel namítá nesprávné vyřešení této otázky a protože posouzení této otázky bylo pro rozhodnutí projednávané věci významné (určující), představuje napadený rozsudek odvolacího soudu rozhodnutí, které má po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání žalovaného 2) proti rozsudku odvolacího soudu je podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Z obsahu spisu vyplývá, že Z. M., zemřelý dne 27. 3. 2004 (dále též jen „zůstavitel“), byl ženatý a měl jednoho syna. V dědickém řízení po zůstaviteli byla předložena allografní závěť sepsaná dne 7. 11. 2002 za účasti dvou svědků J. R. a M. P., podle které zůstavitel ustanovil dědici „veškerého svého majetku“ manželku H. M. (žalovanou 1/) a svého vnuka J. M. (žalovaného 2/); současně vydědil svého

syna T. M. (žalobce), a to proto, že „se proti mně za mého života postavil po smrti mého otce, a to ze zištných majetkových důvodů, kdy například sám nebo prostřednictvím dalších lidí vynášel majetek z bytu po mém otci, ve kterém jsem bydlel“; že „fyzicky napadl mou choť za mé nepřítomnosti, která mu bránila v odnesení obrazu z mého bytu“; že „soustavně páchá majetkovou trestnou činnost, v rámci které i padělal můj podpis“; že „svým chováním dělá jménu M. ostudu, neplatí své dluhy, ani výživné na mého milovaného a jediného vnuka“; že se „se mnou takřka dvacet let trvale nestýká, nezajímá se o mě, ani o moji rodinu, a to ani v době, když jsem byl nemocen či měl životní jubilea“. Obvodní soud pro Prahu 2 v řízení o dědictví po zůstaviteli usnesením ze dne 27. 4. 2006 uložil T. M., aby do jednoho měsíce od doručení tohoto usnesení podal proti H. M. a J. M. žalobu na určení, že je dědicem po zůstaviteli, a přerušil dědické řízení; vycházel ze závěru, že „T. M. namítl neplatnost závěti a listiny o vydědění ze dne 7. 11. 2002 s odůvodněním, že podpis zůstavitele není jeho podpisem“ a že „dědické právo T. M. se jeví jako méně pravděpodobné“.

V posuzovaném případě odvolací soud dospěl – jak výše uvedeno – k závěru, že žalobce je dědicem zůstavitele, neboť závěť a listina o vydědění ze dne 7. 11. 2002 je neplatná, protože nebyla podepsána zůstavitelem; přitom vycházel ze závěru, že „předmět tohoto řízení byl vymezen usnesením Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 27. 4. 2005, jímž bylo sledováno objasnění platnosti listiny o vydědění a existence důvodů vydědění, nikoliv však dědická nezpůsobilost žalobce“ a že se proto „nemohl zabývat tvrzenými důvody dědické nezpůsobilosti žalobce“, neboť „tato argumentace žalovaných nepřípustně rozšiřuje předmět řízení, což ovšem žalovaným s ohledem na jejich procesní postavení nepřísluší (předmět řízení zásadně vymezuje žalobce)“.

Podle ustanovení § 175k odst. 1 o. s. ř., jestliže někdo před potvrzením nabytí dědictví tvrdí, že je dědicem a popírá právo jiného dědice, který dědictví neodmítl, vyšetří soud podmínky dědického práva obou a jedná dále s tím, u koho má za to, že je dědicem.

Podle ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř., závisí-li však rozhodnutí o dědickém právu na zjištění sporných skutečností, odkáže soud usnesením po marném pokusu o smír toho z dědiců, jehož dědické právo se jeví jako méně pravděpodobné, aby své právo uplatnil žalobou. K podání žaloby určí lhůtu. Nebude-li žaloba ve lhůtě podána, pokračuje soud v řízení bez zřetele na tohoto dědice.

Z ustanovení § 175k odst. 1 o. s. ř. vyplývá, že soud po vyšetření podmínek dědického práva jedná dále s tím, u koho má za to, že je dědicem. Usnesením vydaným podle tohoto ustanovení může být rozhodnuto – jak vyplývá z jeho znění – pouze o tom, s kým (tj. s kterým z dosavadních účastníků řízení, mezi nimiž je spor o dědické právo) bude nadále jednáno jako s osobou, o níž lze mít důvodně za to, že je dědicem, a, je-li to potřebné, jaký je dědický titul této osoby (při pozitivním vymezení), popřípadě s kým (tj. s kterým z dosavadních účastníků řízení, mezi nimiž je spor o dědické právo) nadále nebude jednáno, neboť lze mít důvodně za to, že není dědicem (při negativním vymezení). Tímto usnesením se totiž řeší (vyšetřují) podmínky dědického práva pro účely průběhu řízení a má význam jen pro vymezení účastníků řízení o dědictví; na jeho základě soud v dědickém řízení považuje za účastníka řízení ve smyslu ustanovení § 175b, věty první, o. s. ř. tu osobu, o níž bylo pravomocně rozhodnuto, že s ní bude dále jednáno, popřípadě přestane považovat za účastníka řízení toho, o němž bylo pravomocně rozhodnuto, že s ním nadále nebude jednáno.

Vydání usnesení podle ustanovení § 175k odst. 1 o. s. ř. je na místě tehdy, jsou-li skutková tvrzení účastníků o rozhodných okolnostech shodná a závisí-li rozhodnutí o dědickém právu pouze na právním posouzení věci. Není-li tomu tak, má soud (soudní komisař) vzhledem k tomu, že v „nesporném“ dědickém řízení nemá z procesního hlediska možnost objasňovat sporné skutečnosti, postupovat způsobem stanoveným v ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř. Toto ustanovení soudu (soudnímu komisaři) ukládá, aby se pokusil uvedený spor o dědické právo vyřešit dohodou, tj. aby vyvinul úsilí směřující k tomu, že se rozhodné skutečnosti mezi účastníky uplatňujícími rozporná dědická práva „stanou nespornými“. Nepodaří-li se soudu (soudnímu komisaři) uvedený spor vyřešit

dohodou a skutečnosti rozhodné pro posouzení dědického práva zůstanou i po pokusu o odstranění sporu mezi účastníky sporné, vydá soud usnesení, kterým odkáže toho z účastníků, jehož dědické právo se jeví jako méně pravděpodobné, aby své právo uplatnil žalobou.

Výrok usnesení vydaného soudem v řízení o dědictví podle ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř. musí obsahovat údaj o tom, jakou žalobu má odkázaný účastník podat. Vzhledem k tomu, že § 175k odst. 2 o. s. ř. umožňuje odkázat dědice, aby žalobou uplatnil své dědické právo, odpovídá tomuto ustanovení – v závislosti na konkrétní procesní situaci – žalobní petit buď na určení, že žalobce je dědicem po zůstaviteli, nebo že žalovaný (některý ze žalovaných) není dědicem po zůstaviteli. Sporné skutečnosti nebo právní otázky, které jsou pro takovéto určení významné (např. že důvody vydědění nejsou dány), představují jen posouzení předběžné otázky, které se neuvádí ve výroku, ale jen v důvodech rozhodnutí. Na rozdíl od právní úpravy dříve obsažené v § 18 zákona č. 95/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nyní platný § 175k odst. 2 o. s. ř. neumožňuje, aby způsobilým předmětem sporného řízení, zahájeného na základě odkazu dědického soudu, bylo jen určení sporné skutečnosti nebo sporné právní otázky, byť by byla významná pro posouzení dědického práva.

I když usnesení vydané podle ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř. nepředstavuje – jak vyplývá z výše uvedeného – konečné řešení dědického práva (o něm může být rozhodnuto jen v usnesení o dědictví /§ 175q o. s. ř./), a i rozsudek o sporném dědickém právu, vydaný po odkazu podle § 175k odst. 2 o. s. ř. ve sporném soudním řízení, má své opodstatnění jen při nezměněném skutkovém základu věci (vyjdou-li dodatečně najevo nové skutečnosti, rozhodné pro posouzení dědického práva /a tím i pro okruh účastníků dědického řízení/, ztrácí usnesení své právní účinky), je usnesením ve věci samé, neboť je jím, byť v omezeném rozsahu, rozhodováno o předmětu, pro který se dědické řízení vede (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2008, sp. zn. 21 Cdo 2361/2007, uveřejněné v časopise Soudní judikatura pod č. 145, ročník 2008).

Podle ustanovení § 469 obč. zák. nedědí, kdo se dopustil úmyslného trestného činu proti zůstaviteli, jeho manželu, dětem nebo rodičům anebo zavrženíhodného jednání proti projevu poslední vůle zůstavitelovy. Může však dědit, jestliže mu zůstavitel tento čin odpustil.

Základními předpoklady dědění jsou smrt zůstavitele; existence majetku tvořícího dědictví po zůstaviteli; důvod dědění svědčící určité osobě (tj. dědický titul); skutečnost, že tato osoba zůstavitele přežila, že má zájem být zůstavitelovým dědicem (tj. dědictví neodmítla), že není dědicky nezpůsobilá ve smyslu § 469 obč. zák. a že ani nebyla zůstavitelem platně vyděděna podle § 469a obč. zák.

Dědická nezpůsobilost nastává ze zákona (*ex lege*); soud (soudní komisař) k ní přihlíží z úřední povinnosti. Je vyloučeno, aby se dědici „dohodli“, že dědická nezpůsobilost u některého z nich nenastala. Nezpůsobilý dědic nedědí; hledí se na něj, jako by se smrti zůstavitele nedožil.

Pro závěr o dědické nezpůsobilosti není rozhodné, zda pachatel byl za úmyslný trestný čin proti zůstaviteli, jeho manželu, dětem nebo rodičům odsouzen či nikoliv; případně, zda zanikla možnost trestního postihu v důsledku smrti pachatele, promlčení, amnestie, udělení milosti. Pravomocným rozsudkem trestního soudu o tom, že byl spáchán trestný čin a kdo tento čin spáchal je soud v řízení o dědictví vázán (§ 135 o. s. ř.).

Dojde-li mezi dědici ke sporu o to, zda je některý z nich dědicky nezpůsobilý, postupuje soud (soudní komisař) podle ustanovení § 175k odst. 1 nebo odst. 2 o. s. ř. (k tomu srov. zprávu bývalého Nejvyššího soudu ČSR, ze dne 4. 4. 1979, sp. zn. Cpj 169/78, uveřejněnou ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 21, ročník 1979; usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 12. 1997, sp. zn. 24 Co 315/97, uveřejněné v časopise Ad Notam č. 2, ročník 1998).

Z výše uvedeného je zřejmé, že smyslem a účelem rozhodování soudu ve sporném soudním řízení po odkazu z dědického řízení ve smyslu ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř. je posoudit všechny mezi dědici sporné skutečnosti rozhodné pro posouzení dědického práva a rozhodnout o tvrzeném (popíraném) dědickém právu. Z hlediska takového posouzení a rozhodnutí – logicky – není významné, zda se všechny tyto spory o rozhodných skutečnostech projevily mezi dědici už v řízení dědickém nebo některé z nich byly formulovány až v řízení sporném.

V posuzovaném případě se odvolací soud – jak výše uvedeno – „nezabýval tvrzenými důvody dědické nezpůsobilosti žalobce“, protože spor o skutečnostech rozhodných pro posouzení této otázky se projevil nikoliv už v řízení dědickém, ale až před soudem prvního stupně v řízení sporném. Takový závěr – jak ze shora uvedeného vyplývá – není správný; jeho důsledkem by totiž bylo nevyřešení sporu o předmětné dědické právo a přesunutí závěru o tomto sporném právu na další řízení vyvolané novým (dalším) odkazem ve smyslu ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř.

Za těchto okolností je i celkový závěr odvolacího soudu o dědickém právu po zůstaviteli v daném případě předčasný, a proto nesprávný.

S ohledem na uvedené jsou ostatní námitky uplatněné dovolatelem v dovolání, z hlediska dovolacího přezkumu, již bezpředmětné. Nicméně je na místě dodat, že námitka dovolatele, že „nalézací soud nebyl správně obsazen“, není důvodná; soud byl obsazen v souladu s rozvrhem práce předmětného soudu odpovídajícím ustálené judikatuře soudů (k tomu srov. zejména rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2008, sp. zn. 21 Cdo 1222/2008, uveřejněný v časopise Soudní judikatura pod č. 79, ročník 2009; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2009, sp. zn. 21 Cdo 1542/2008; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2010, sp. zn. 21 Cdo 1316/2008).

Vycházeje z uvedeného závěru Nejvyšší soud podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta první, o. s. ř.).